

Artikelen

Flitsscheidingen in 2002

Maarten Alders en Liesbeth Steenhof

In 2002 werden ruim 8 duizend partnerschappen geregistreerd, bijna 5 duizend meer dan in 2001. Deze toename houdt verband met 'flitsscheidingen'. Bijna 60 procent van de partnerschapsregistraties in 2002 betrof bestaande huwelijken die in een partnerschap werden omgezet. Hierop volgde doorgaans een ontbinding van het partnerschap. In 2002 vonden 4 duizend van deze flitsscheidingen plaats. De flitsscheiding is in opkomst als alternatief voor echtscheiding. Hoewel het aantal echtscheidingen in 2002 sterk daalde ten opzichte van het voorgaande jaar, bleef het aantal huwelijksontbindingen vrijwel ongewijzigd.

Achtergronden

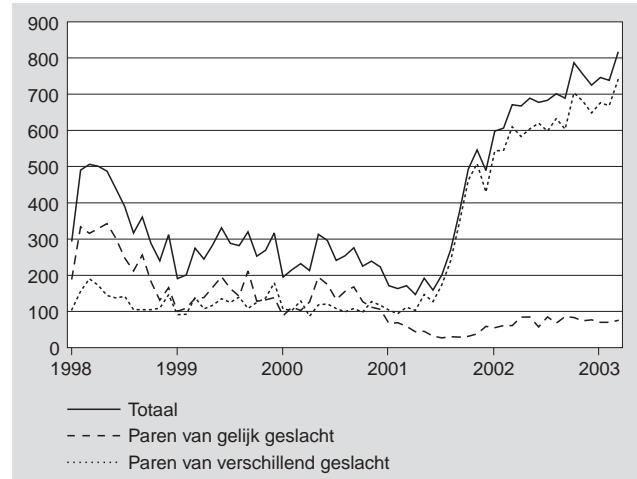
Sinds 1 januari 1998 is het in Nederland mogelijk een partnerschap tussen twee personen te laten registreren. Het geregistreerd partnerschap is daarmee een wettelijk erkende samenlevingsvorm die openstaat voor paren van zowel gelijk als verschillend geslacht. In veel opzichten lijkt dit partnerschap op het huwelijk. Zo wordt het voltrokken door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waarin de registratie plaatsvindt. Er is sprake van een wederzijdse onderhoudsplicht, en de partners kunnen kiezen voor een gemeenschap van goederen. Er bestaan echter ook enkele belangrijke verschillen tussen huwelijk en partnerschap. Zo heeft een kind dat wordt geboren in een huwelijk van rechtswege beide echtgenoten als ouder, maar is dit bij een geregistreerd partnerschap niet het geval. Voor de ontbinding van een huwelijk is bovendien altijd de tussenkomst van een rechter vereist, terwijl een geregistreerd partnerschap, als beide partners het met elkaar eens zijn, ook buiten de rechter om kan worden beëindigd. Dit wederzijds goedvinden moet wel aantoonbaar en goed geregeld zijn. De partners moeten daarvoor een overeenkomst opstellen bij een advocaat of notaris, waarin ze bevestigen dat ze het partnerschap willen beëindigen en waarin goede afspraken worden gemaakt over zaken als de verdeling van bezittingen en de eventuele alimentatie. Pas als deze overeenkomst is ingeschreven in het register bij de burgerlijke stand, is het geregistreerd partnerschap ontbonden.

Sinds 1 april 2001 bestaat de mogelijkheid een geregistreerd partnerschap om te zetten in een huwelijk. Ook het omgekeerde, de omzetting van een huwelijk in een partnerschap, is mogelijk. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet daartoe een akte van omzetting opmaken. Een omzetting heeft in principe geen gevolgen voor de bestaande situatie. Zo verandert er niets aan het gezag over een kind.

Ontwikkeling van het aantal partnerschapsregistraties

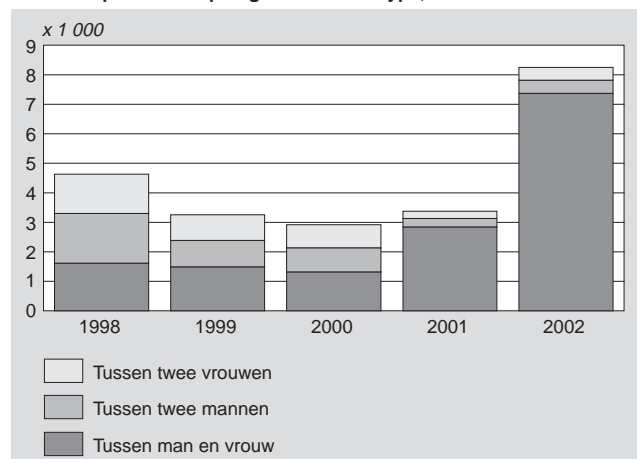
De invoering van het geregistreerd partnerschap in 1998 maakte het paren van gelijk geslacht voor het eerst mogelijk hun relatie wettelijk vast te leggen. Vooral in de eerste maanden na de invoering maakten veel van dergelijke paren van deze mogelijkheid gebruik. In de periode februari–mei 1998 registreerden maandelijks ongeveer 500 paren hun partnerschap (grafiek 1). Ongeveer 40 procent bestond uit twee mannen en ongeveer 25 procent uit twee vrouwen. Na deze aanloopperiode nam het aantal geregistreerde partnerschappen af tot een niveau van 200 à 300 per maand.

1. Aantal partnerschapsregistraties per maand, januari 1998–maart 2003

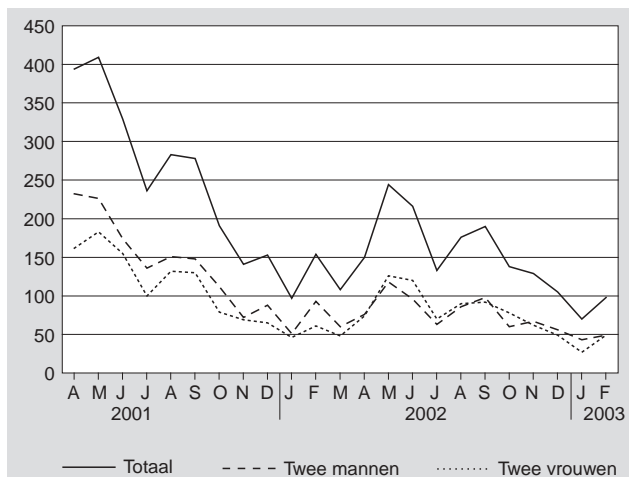
In totaal werden in 1998 bijna 5 duizend partnerschappen geregistreerd, waarvan 3 duizend door twee mannen of twee vrouwen (grafiek 2). Na een daling van het aantal partnerschapsregistraties in 1999 en 2000 is vanaf de tweede helft van 2001 weer een stijging waarneembaar (grafiek 1). In totaal werden in 2001 ruim 3 duizend partnerschappen geregistreerd. Hoewel dit aantal nauwelijks groter was dan de aantallen in 1999 en 2000, veranderde de samenstelling wel: het waren vrijwel uitsluitend partnerschappen tussen een man en een vrouw.

2. Aantal partnerschapsregistraties naar type, 1998–2002

De mogelijkheid om te trouwen die voor paren van gelijk geslacht sinds 1 april 2001 bestaat, lijkt de behoefte aan een geregistreerd partnerschap sterk te hebben verminderd. Vooral in de eerste maanden waarin deze regeling van kracht was sloten veel mannen- en vrouwenparen een huwelijk. Na deze periode is het aantal homohuwelijken gedaald naar een niveau tussen 100 en 250 per maand (grafiek 3).

3. Aantal huwelijken van paren van gelijk geslacht, april 2001–februari 2003

In 2002 is het aantal partnerschapsregistraties sterk gestegen, tot ruim 8 duizend. Negen op de tien paren bestonden uit een man en een vrouw. Bij een groot deel van deze partnerschapsregistraties blijkt het te gaan om omzettingen van een bestaand huwelijk in een partnerschap. Bijna 60 procent van de ruim 8 duizend partnerschappen die in 2002 werden geregistreerd, betrof omzettingen.

Flitsscheidingen

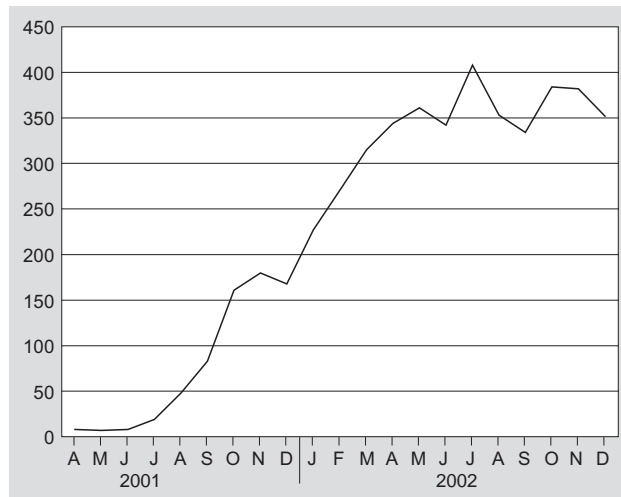
Sinds 1 april 2001 is ongeveer 6 duizend keer gebruikgemaakt van de mogelijkheid een huwelijk om te zetten in een geregistreerd partnerschap. Van deze omzettingen is inmiddels 80 procent ontbonden. Hierbij moet worden opgemerkt dat in dit percentage ook omzettingen zijn meegeteld die eind 2002 plaatsvonden en wellicht in 2003 zijn of worden ontbonden. Het percentage ontbindingen zal daarom waarschijnlijk nog hoger uitvallen.

De omzettingen lijken vooral het doel te hebben om het huwelijk te ontbinden. Het aantal paren dat deze mogelijkheid benut, is sinds de tweede helft van 2001 gestaag toegenomen tot een niveau van bijna 400 per maand (grafiek 4). In totaal ontbonden in 2002 ongeveer 4 duizend paren hun huwelijk door middel van een flitsscheiding.

De flitsscheiding ontleent haar naam aan de snelheid van de procedure: ruim een kwart van de omzettingen blijkt in dezelfde kalendermaand nog te worden gevolgd door een ontbinding (grafiek 5). Iets meer dan de helft is uiterlijk de volgende kalendermaand al ontbonden.

De flitsscheiding blijkt voor veel paren een snel en relatief eenvoudig alternatief voor een reguliere echtscheiding. Zowel de omzetting als de ontbinding kunnen immers zonder tussenkomst van de rechter plaatsvinden. In 2002 werden in totaal ongeveer 38 duizend huwelijken ontbonden, waarvan 34 duizend via een reguliere echtscheiding en 4 duizend via een flitsscheiding (grafiek 6). Dit aantal is even hoog als in 2001. Toen vonden echter meer echtscheidingen plaats (37 duizend) en minder flitsscheidingen (minder dan duizend). Er was in 2002 dus geen sprake van een afname van het aantal huwelijksontbindingen, zoals gesuggereerd door het dalend aantal reguliere echtscheidingen.

4. Aantal flitsscheidingen per maand, april 2001–december 2002

5. Flitsscheidingen: aandeel omzettingen van huwelijk in partnerschap dat wordt gevolgd door ontbinding, naar duur sinds omzetting

6. Aantal echtscheidingen en flitsscheidingen, 1990–2002

